

ПИСА 2018

Извештај за Републику Србију

Република Србија
Министарство просвете,
науке и технолошког развоја

Шта је ПИСА студија?

Међународни програм процене ученичких постигнућа ПИСА (Programme for International Student Assessment) представља у овом тренутку **најобухватније међународно истраживање у области образовања**. Организација за економску сарадњу и развој (ОЕЦД) први пут је покренула ову студију, сада већ давне 1997. године. Основни циљ студије је да се процени и прати квалитет, праведност и ефикасност различитих образовних система. У студији ПИСА 2018 учествовало је **79 земаља** из различитих делова света.

Како би се испунио овај циљ, у трогодишњим циклусима се испитује у којој мери су петнаестогодишњи ученици развили компетенције које ће им бити потребне за наставак школовања и успешно учешће у савременом друштву. Задаци нису директно повезани са планом и програмом школа него су засновани на компетенцијама, па је постигнуће упоредиво са постигнућима ученика из других земаља. ПИСА студија не утврђује само да ли ученици могу да репродукују знање, него се пажња придаје томе колико добро ученици могу да искористе оно што су научили и да примене то знање и у непознатим околностима: не само у школи, већ и ван ње. Већи број истраживања је потврдио да је постигнуће ученика у ПИСА студији повезано са каснијим академским успехом и успехом на тржишту рада.

У сваком циклусу се компетенције ученика испитују у три домена: **читалачка, математичка и научна писменост**. У студији ПИСА 2018 читалачка писменост је била главни домен који је процењиван, па је највећи број питања био из ове области. *Чишталачка писменост* се дефинише као капацитет појединца да разуме, употреби, размишља о писаним текстовима да би постигао своје циљеве, развио властите потенцијале и партиципирао у савременом друштву. Просечно постигнуће ученика из ОЕЦД земаља износи око 500 поена, а стандардно одступање 100 поена. За разлику од претходних година, процењују се нови аспекти овог домена, попут вишеструких текстова, ставки са сценаријем, веб-ставки и навигација.

Примери неких задатака доступни су на линку:

<http://pisa.rs/old/images/stories/pdf/Razumevanje%20primeri%20zadataka%20sa%20nivoima.pdf>

Ученици, осим тестова, попуњавају и упитнике који обезбеђују информације о факторима који су повезани са успешности ученика. Подаци прикупљени при ПИСА студији помажу земљама учесницама да донесу стратешке одлуке у образовању на основу емпиријских података о постигнућима ученика и условима у којима се они школују.

Студија ПИСА 2018 представља **пети пут како Србија узима учешће** у овом међународном испитивању. Учешће Србије у претходним циклусима ПИСА студија, тачније у њих четири (2003, 2006, 2009. и 2012) пружа јединствену могућност да се прати тренд, односно промене које су настале у овом петнаестогодишњем периоду. Током ПИСА студије прикупља се широка лепеза различитих података који пружају детаљну слику о образовном систему у Србији, анализирајући његов квалитет и праведност и услове у којима се ученици школују и у којима одрастају. Добијени резултати представљају **драгоцени ресурс за креирање образовних политика** заснованих на подацима.

Кључни налази студије ПИСА 2018

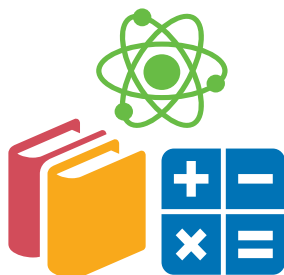
Од априла до јуна 2018. године, 8442 ученика петнаестогодишњака из 190 школа учествовало је у студији ПИСА 2018 и решавало тестове из читалачке, математичке, научне, глобалне и финансијске писмености. У овој студији је учествовало 79 земаља из целог света.

2003
2006
2009
2012
2018

Србија је по пети пут учесник ПИСА студије. Претходних година учествовала је у циклусима: 2003, 2006, 2009, 2012. и 2018.

У односу на друге референтне земље из региона, постигнуће ученика из Србије је више од постигнућа ученика из Црне Горе, Северне Македоније и Босне и Херцеговине, а слабије од постигнућа ученика из Хрватске, Словеније, Мађарске и Пољске.

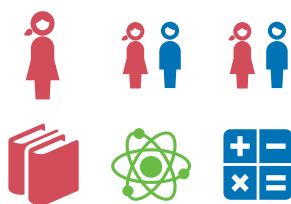
У Србији просечно постигнуће на скали математичке писмености износи 448 бодова, на скали читалачке писмености 439, а на скали научне писмености 440 бодова. Просечно постигнуће у ОЕЦД земљама је око 500 бодова.

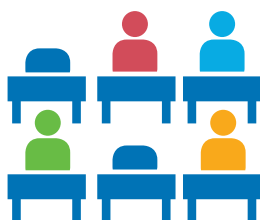
У односу на ОЕЦД земље, компетенције ученика из Србије су ниже за 48 поена на скали читалачке писмености, 41 поен на скали математичке писмености и 49 на скали научне писмености, што одговара ефекту од 1,5 године школовања у земљама ОЕЦД-а. Слични резултати се добију и када се постигнуће пореди са просеком земаља чланица Европске уније.

Социоекономски статус ученика објашњава 8% варијансе у постигнућу на скали читалачке и 9% варијансе на скали математичке писмености. Овај податак говори да је социоекономски статус ученика у Србији мање повезан са постигнућем ученика него у ОЕЦД земљама, што указује на већу праведност нашег образовног система.

Девојчице имају боље резултате у **читању** за готово 30 бодова, што представља једну годину школовања. Постигнуће девојчица и дечака на скалама математичке и научне писмености се статистички значајно не разликује. У ОЕЦД земљама постигнуће дечака у математици је боље од постигнућа девојчица.

Сваки трећи ученик не достиже основни ниво писмености (38% на скали читалачке писмености, 40% математичке, а 38% научне). Сматра се да ће ови ученици имати тешкоће да одговоре на изазове с којима ће се сусрети у наставку школовања, при запошљавању, професионалном напредовању и сналажењу у савременом свету. У ОЕЦД земљама се између 21% и 25% ученика налази у овој групи.

У односу на претходни ПИСА циклус, нису уочене значајније разлике у постигнућу ученика.

Више од 80% ученика из трогодишњих стручних школа не достиже основни ниво писмености. Њихово постигнуће је за око 140 поена ниже у односу на постигнуће ученика из гимназија.

Већина ученика у Србији је закаснила бар једном у школу током две недеље (61%). Сваки четврти ученик је изостао из неоправданих разлога, док је њих 41% изостало са неких часова. Процент ученика који касне или изостају са часова знатно је нижи у ОЕЦД земљама.

Половина ученика у Србији наводи да током наставе не добија јасну повратну информацију од наставника.

Ученици из Србије мање вреднују школу од ученика из ОЕЦД земаља. Сваки четврти ученик у Србији мисли да није важно трудити се у школи.

Већина ученика (80%) задовољна је својим животом. Ученици који су изложенији насиљу и који имају ниже осећање припадања школи су уједно и мање задовољни животом.

Већина ученика (62%) очекује да ће завршити факултет, што је слично проценту из ОЕЦД земаља, у којима 56% ученика верује да ће завршити факултет. Дечасти као и ученици са нижим социјеконским статусом имају ниже образовне аспирације.

Број компјутера у школи који су на располагању ученицима јесте нижи од ОЕЦД просека. Такође је и мањи број компјутера повезан на интернет.

Према процени директора, 29% ученика сусреће се са наставницима који не поседују неопходне техничке и педагошке вештине за интегрисање дигиталних уређаја у наставу.

Главне препоруке:

- Дефинисање националне стратегије која би се односила на повећање читалачких, математичких и научних компетенција ученика
- Анализа и ревизија националних стандарда у смеру подршке развоја компетенција релевантних за друштво знања
- Ревизија професионалног развоја наставника
- Увођење наставних метода које прате савремене тенденције у настави
- Смањење изостанака ученика
- Побољшање квалитета и доступности раног образовања
- Увођење националног испитивања ученика у нижим разредима основне школе како би се правовремено помогло ученицима који заостају.